

Udkast til model for elevforståelse

Version 0.3

Udviklet af friskoleleder Morten Mosgaard, Margrethe Reedtz Skolen i Ryde

Bemærk: Denne model er i en meget tidlige udviklingsfase. Modellen skal derfor ses som "work in progress" og er ikke en færdig konklusion.

Introduktion

Når snakken falder på hvad der er skolens opgave, er det min oplevelse at snakken tit forsimples af hvad man lige nu umiddelbart finder interessant. I den sidste periode hvor folkeskolereformen har været på alles læber, er denne forsimpelse blot blevet mere tydelig. Samtalen om skole har hovedsageligt handlet om hvad reformen bringer med sig, og mindre om hvad der er hele folkeskolens formål.

Det er min bekymring, at det snævre fokus på folkeskolereformens nationale mål (og de dertilhørende kvantificerbare måltal), risikerer at skygge for skolens samfundsopgave, som er at danne og uddanne eleverne ud fra folkeskolens overordnede formål, som findes i Folkeskolelovens kapitel 1, paragraf 1.

For at sikre at vi på Margrethe Reedtz Skolen har hele vores samfundsopgave i sigte når vi planlægger og handler i vores hverdag, har jeg besluttet at lave en model som kan hjælpe os til at forstå hvad vores opgave er overfor eleverne. Det er selvfølgelig naivt at tro, at en model i sig selv vil sikre vi som skole, får alle vigtige parametre med - det er der ingen der får, men jeg er overbevist om at modellen giver os et bedre udgangspunkt for vores praksis og skolens fremtidige udvikling.

Modellen som jeg vil fremlægge i dette dokument, er et forsøg på at kortlægge en forståelse for hvad en elev skal lære/trænes i på et overordnet plan.

Hvad betyder "elevforståelse"

Elevforståelse betyder kort og godt, en forståelse af en skoleelev, set i lyset af hvad det er skolens opgave at arbejde med. Man kunne også kalde det "læringsmål".

Kulturel bevidsthed

Jeg er kommet til den midlertidige konklusion, at det generelt må være godt givet ud hvis en elev kan forstå og handle hensigtsmæssigt ud fra den kultur man er en del af. Altså må skolens opgave være, at gøre eleven i stand til at deltage i den aktuelle kultur. At deltage i en kultur vil for mig sige, at man har muligheden for videre uddannelse, kan finde/søge arbejde, kan engagere sig i lokalsamfundet, kan stifte en familie, kan skabe et socialt netværk og alle de andre ting, der er med til at give livet mening for den enkelte i det store fællesskab. Den kultur man skal deltage i, går helt fra det nære (familie, naboer, venner) til det globale. Derfor ser jeg det ikke som tilstrækkeligt, at en elev kan få en god karakter og gå til en skriftlig/mundtlig eksamen, jeg ser det som direkte nødvendigt for den enkelte og os alle, at de fleste elever fremover kan tage ansvar for sig selv og for deres næste. Skal samfundet blive bedre på sigt, kræver det at vi sikrer os, at

mange tager ansvar for vores fælles samfund og ikke kun for deres eget liv. Det er der ikke noget nyt i, slet ikke i Danmark, hvor vi stolt kan vise vores forenings- og andelskultur frem, hver gang vi får gæster fra den store verden. Det er noget vi konstant skal minde hinanden om, så vi ikke kun retter fokus på at "alle elever skal blive så dygtige som de kan".

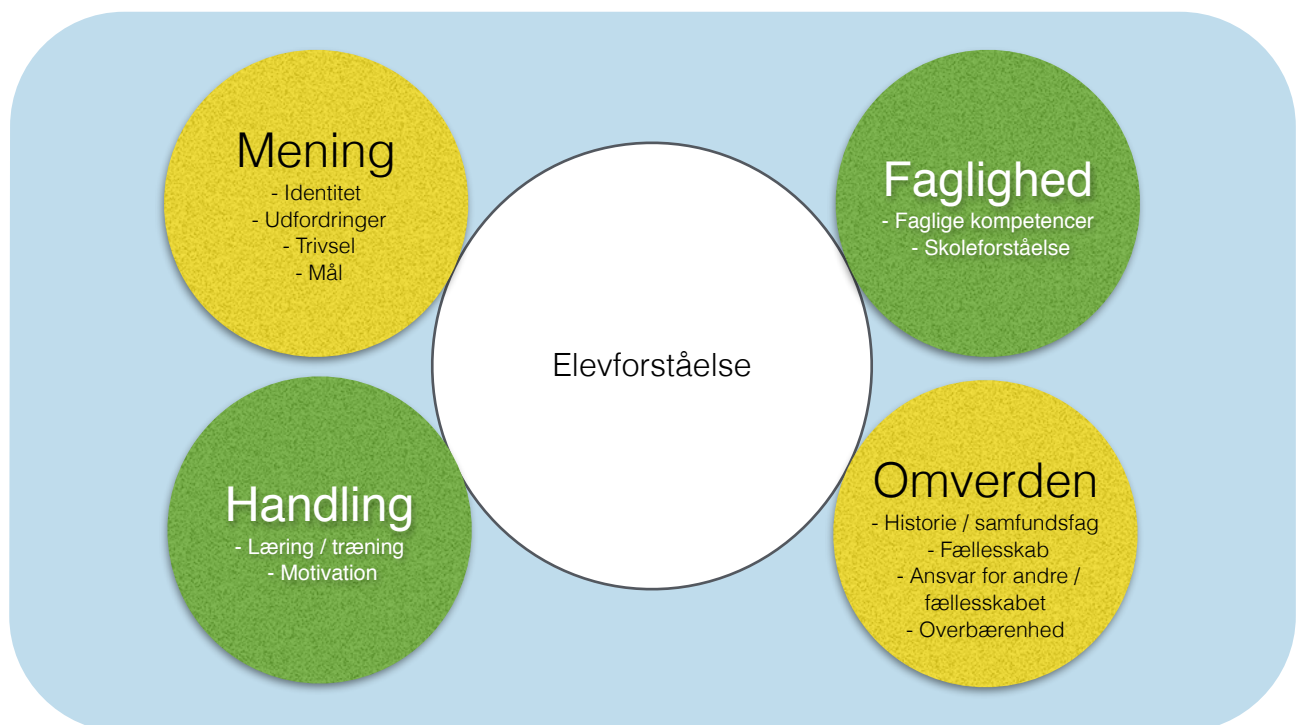
"An eye for an eye makes the whole world blind." - Mahatma Gandhi

Modellen i aktion

Modellen for elevforståelse skal ses som et helhedsblik på eleven. Man kan kalde det et forsøg på at favne "det hele barn" i et demokratisk samfund. Det betyder også at elementerne i modellen ikke kan isoleres fra de andre elementer. Der er forskel på i hvor høj grad de forskellige elementer påvirker hinanden, men generelt udgør de et samlet syn på eleven og vil i praksis helt naturligt spille sammen.

Det er min tese, at man f.eks. ikke kan isolere elevens trivsel fra elevens læring, hvilket jo gør trivsel direkte forbundet til elevens faglighed. Det betyder ikke at en elev, som ikke trives i skolen ikke vil kunne lære noget, eller ikke vil kunne være dygtig. Det betyder blot at elevens trivsel påvirker elevens faglige udvikling (og omvendt).

Modellen

Model for elevforståelse - Af: Morten Mosgaard, Margrethe Reedtz Skolen

Forklaring af modellens enkelte elementer

Mening

Det er en Grundtvig/koldsk klassiker at fremhæve, at man må "oplive" eleverne før man kan "oplyse" dem. Elementet mening, handler om at eleven skal opleve, at det at gå i skole og være en del af det fællesskab der følger med, giver mening for eleven. Man skal vække elevens lyst til at lære og lyst til at deltage i fællesskabet.

Som en del af meningen er også elevens selvopfattelse, elevens opfattelse af at have identitet. Det er først når den selvopfattelse eleven har spiller sammen med skolens kultur, at skolegangen vil give mening.

Et andet underpunkt er elevens trivsel, et begreb der kan siges at være tæt forbundet med følelsen af at skolen giver mening. En elev der ikke trives i skolen, vil næppe sige at skolen giver mening. Altså må elevens trivsel være vigtigt på en skole, som ønsker at være en meningsfuld del af barnets liv.

I disse tider er det svært at komme uden om "mål". Det er en udbredt opfattelse, at udvikling kræver at vi har et eller flere mål i sigte, og at delmål samtidig kan gøre vejen til de større mål mere overskuelig. Alle skoler har et værdigrundlag, som giver udtryk for hvad målet med den gældende skole er, ligesom vi alle har folkeskolens formålsparagraf at tage udgangspunkt i. Det er skolens overordnede mål, som skal omsættes til hvad eleverne oplever i hverdagen. Det er vigtigt at arbejde med, at eleverne kommer til at forstå hvad målet med skolen og undervisningen er. I mine øjne behøver man ikke forfølge dette helt ned til den enkelte grammatik øvelse, man kan sagtens som skole arbejde med at gøre faglighed meningsfuldt i sig selv. Det er mit klare indtryk, at elever der ikke kan se en mening med forskellige aktiviteter, både gør skolelivet værre for sig selv og for de andre elever. Her kan målsætning og forklaring af mål være til stor hjælp.

Et sidste underpunkt er elevens udfordringer. Jeg har skrevet det på, fordi elevens udfordringer kan give os et indblik i, hvordan vi gør skolen meningsfuldt for eleven.

Når eleven oplever at skolelivet giver mening, vil eleven opleve at skolelivet også blive nemmere. Eleven er gladere, er bedre til at komme i gang med skolearbejdet, tager ansvar for egne og andres problemer med mere. Altså vil en skole der giver mening for eleven, også blive en skole der er bedre til at danne og uddanne eleven.

At bruge begrebet mening er inspireret af psykologen Jerome Bruner og hans teori om "folkepsykologien". Læs mere i bogen "Uddannelseskulturen".

Handling

"Without action you aren't going anywhere"

At udvikle sig kræver deltagelse i en kultur, og deltagelse i en kultur kræver handling. Denne tilgang kan man også finde i flere læringsteorier, hvor deltagelse er et must for læring. Et eksempel på en sådan tilgang til læring, kan være Etienne Wengers teori om praksisfællesskaber.

Eleverne skal i skolen lære at handle. Både når det kommer til faglighed, trivsel og fællesskab. At handle på fællesskabet, bygger på tanken om, at man ved at gøre det fællesskab man er en del af bedre, også gør ens egne forudsætninger for at trives bedre. Denne tankegang kan man læse meget mere om i Tor Nørretranders' bog "Vær nær".

Som underpunkter for handling finder vi læring. I denne sammenhæng handler det om at give eleven en bevidsthed om, hvad det vil sige at lære - det mange populært kalder "at lære at lære". Det kan f.eks. være at træne eleven i hvordan man kommer videre hvis man går i stå med en opgave. Det kan også være at styrke elevens bevidst om hvem vedkommende arbejder godt sammen med. At arbejde med elevernes læring, handler altså om at gøre eleverne i stand til at hjælpe sig selv med lære. Her er det vigtigt at understrege, at jeg ikke ser læring som noget der er isoleret til undervisningen. Læringen sker hele tiden. Det kan både være at lære bogstaver, men også træning af sociale kompetencer. Det kan også være at lære eleverne at ryde op efter sig selv (og hinanden), lære eleverne at hjælpe hinanden hvis nogen kommer op at skændes på legepladsen og så videre.

Det sidste underpunkt for handling er motivation. Motivation er noget mange skoler og organisationer snakker om, for hvordan motiverer man folk til at gøre det de skal? Her finder jeg stor inspiration i Jerome Bruner og folkepsykologien. Jerome Bruner påpeger at vi mennesker som udgangspunkt handler på det vi finder en mening med. Denne mening er beslægtet med de mål vi har for os selv og det fællesskab vi er en del af. Det er min tese, at ønsker man at eleverne skal handle på noget bestemt, f.eks. at lære bogstaver, skal man også sørge for at eleverne er motiveret til det, de skal se en mening med det. Det samme gælder træning af sociale kompetencer, eleverne skal være motiveret til at ville hjælpe hinanden, derfor skal man som skole også hjælpe eleverne med at det giver mening at hjælpe hinanden.

Vi er tilbage ved, at man som skole skal oplive før man kan oplyse.

Faglighed

Alle taler om faglighed. Der er nærmest ikke en skole tilbage i verden der ikke vægter (høj) faglighed. Men hvad er denne faglighed og hvorfor er den så vigtig?

Størstedelen af undervisningen i skolen handler om at træne elevernes faglige viden og kompetencer, det er der allerede sat masser af mål for i de faglige Fælles Mål for folkeskolen, som mange friskoler også følger. Derfor ser jeg ikke grund til at gå i dybden med dette punkt.

Det er i mine øjne indlysende klart, at det i vores samfund er vigtigt at give eleverne en god faglig ballast. Det uddannelsessystem eleverne møder efter grundskolen, og som former store dele af elevernes fremtid, bygger på en fag-orienteret grundskole - at erhvervslivet så ikke gør, er noget helt andet. Når man er godt fagligt rustet, er det ofte nemmere at tage en uddannelse efter grundskolen. Dog er det vigtigt at huske, at faglig viden og kompetencer ikke i sig selv er nok til at tage del i samfundet, som folkeskolens formålsparagraf minder os om vi skal lære eleverne. Så fagligheden er vigtig, især i vores kultur, men ikke nok i sig selv.

Under faglighed finder vi to underpunkter. Det ene er faglige kompetencer, som er en reminder om, at man igennem de enkelte fag, træner elevernes fagspecifikke kompetencer. Det andet er skoleforståelse, hvilket i denne sammenhæng skal forstås som: At eleven forstår hvad det vil sige at gå i skole (og tage en uddannelse), og hvad det kræver af eleven selv.

Omverden

Det sidste element i modellen handler om den verden vi alle er en del af. Hvis vi skal forberede eleverne på det liv og den verden der venter dem, bliver vi både nødt til at lære dem noget om verden, men også lære dem hvordan de kan lære verden bedre at kende. Her taler jeg igen om omverden helt nede fra det nære (familie, venner etc...) og til det globale perspektiv. Som en del af at forstå ens omverden er faget historie og faget samfundsfag, det er her vi lærer hvilken kultur

vi er blevet født i. Det er også her vi lærer, at vi selv har mulighed for at påvirke den kultur vi er en del af, og derigennem påvirke vores verdens historie.

At arbejde med fællesskab er direkte forbundet med et omverdensperspektiv. Et fællesskab handler om at være sammen om noget. På skolen er vi sammen om dannelse og uddannelse, i verden er vi sammen om at passe på vores klode. At dyrke fællesskabet handler også om at eleverne lærer, at de er en del af noget der er større, hvorfor vi også alle må tage ansvar for fællesskabet. Derfor har jeg også sat "ansvar for andre og for fællesskabet" på som underpunkt til omverdenen, da det er et utrolig vigtigt element for fremtidens samfund. I mine øjne er dette ansvar for fællesskabet tæt forbundet med den enkeltes trivsel. Det er meget nemmere at trives i et bæredygtigt fællesskab.

Sidste underpunkt til omverdenen handler om overbærenhed. Jeg er lidt i tvivl om punktet passer ind i selve modellen, eller om det er noget der ligger i forståelsen af, at deltage i et fællesskab. Vi bliver nød til at indse, at alle ikke altid formår at handle lige hensynsfuldt overfor andre, derfor må de som kan være overbærende, vise storsind, og hjælpe til at der bliver taget et ansvar for fællesskabet. Vi kan ikke alle sidde og være sure over alle de fejl de andre laver, hvis vi ønsker der skal ske en forandring, må vi selv hjælpe til at tage de første skridt.

Følg og kommenter udviklingen af modellen på bloggen www.mortenmosgaard.dk/udkanten